

Tilburg University

In 't voorleden ligt het heden, in het nu, wat worden zal

Meulendijks, P.J.F.G.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
2001

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Meulendijks, P. J. F. G. (2001). In 't voorleden ligt het heden, in het nu, wat worden zal. *Maandschrift Economie*, 65(4), 259-261.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Redactioneel commentaar

‘In ‘t voorleden ligt het heden, in het nu, wat worden zal’

PIETER J.F.G. MEULENDIJKS

In 1811 dichtte Willem Bilderdijk:

”Wat verschijne
Wat verdwijne
‘t Hangt niet aan een los geval
In ‘t voorleden
Ligt het heden
In het nu wat worden zal.”

De laatste drie regels sporen met John Maynard Keynes' opvatting dat 'the master economist should examine the present in light of the past, for purposes of the future'. Deze doelstelling kan worden gerealiseerd door het bestuderen van Angus Maddison's magistrale studie *The World Economy: A Millennial Perspective*.¹ Hoewel de nadruk ligt op het tweede millennium van de Christelijke jaartelling, beslaat het boek in feite de ontwikkeling van de totale wereldeconomie over de afgelopen twee duizend jaren. Het is multidisciplinair van aanpak: demografie, economie, geografie, geschiedenis en vele andere disciplines, worden op integrale wijze gebruikt. Zowel de economische en demografische veranderingen in de loop van de tijd als die tussen de verschillende wereldregio's worden systematisch op een kwantitatieve wijze geanalyseerd. Daarbij slaagt Maddison erin, om in slechts drie relatief korte hoofdstukken, de conclusies uit het in zijn studie gepresenteerde cijfermateriaal voor een breed publiek te verwoorden.

De voornaamste bijdrage van Maddison met dit boek is het systematisch kwantificeren van de langetermijnveranderingen in de groei van het wereldinkomen en de wereldbevolking alsmede het vergelijkenderwijs uitsplitsen ervan over de relevante wereldregio's, gebruikmakend van de nieuwste historisch-demografische technieken. Hij tracht daarbij enerzijds het succes te verklaren van de 'rijke' landen en anderzijds te onderzoeken welke factoren een rol hebben gespeeld bij het 'achterblijven' van andere gebieden. Daarnaast probeert hij nauwkeurig na te gaan welke interactie er bestaat tussen de 'rijke' landen en de 'arme' landen, om vervolgens te

1 Maddison, A., 2001, *The World Economy: A Millennial Perspective*, Development Centre Studies, Development Centre of the Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.

analyseren in hoeverre het achterblijven van deze laatste groep kan worden toegeschreven aan de in het (ook zeer verre) verleden gevoerde Westerse politiek.

De cijfermatige overzichten betreffen in belangrijke mate de perioden 1000-1820 en 1820-1998. Volgens Maddison concentreerde het kwantitatieve onderzoek in de economische geschiedenis zich tot nu toe te veel op langetermijnontwikkelingen in de negentiende en twintigste eeuw, een tijdsbestek waarin de wereldgroei opvallend sterk was. De aandacht voor de periode 1000-1820 betekent onherroepelijk voor de auteur dat hij ook steun heeft moeten zoeken bij minder 'hard' onderzoek, vage vermoedens en intuïtie. Desalniettemin kan zijn huidige studie beschouwd worden als een belangrijke exercitie omdat hiermee definitief wordt aangetoond dat de wortels van de tempo- en patroonverschillen van de ontwikkelingen van de wereldregio's juist in het verre verleden gezocht moeten worden. Hiervan kennis te nemen is bovendien zinvol omdat het licht kan doen schijnen op het toekomstige reilen en zeilen van onze huidige wereldeconomie.

Maddison's nadruk op een cijfermatige onderbouwing voorkomt ook dat zaken die door hem nu wel duidelijk gemaakt kunnen worden, slechts aan verwarring ten prooi zouden zijn gevallen door alleen maar gebruik te maken van 'speculatieve' kwalitatieve analyses.

Maddison propageert dan ook op overtuigende wijze de Popperiaanse 'betwistbaarheid' van zijn onderzoeksresultaten: 'It sharpens scholarly discussion, sparks off rival hypotheses, and contributes to the dynamics of the research process. It can only do this if the quantitative evidence and the nature of proxy procedures is described transparently so that the dissenting reader can augment or reject parts of the evidence or introduce alternative hypotheses'.

De contouren van de wereldeconomische ontwikkeling kunnen volgens Maddison in vijf punten worden samengevat:

- 1: Gedurende het zojuist afgelopen millennium steeg de wereldbevolking met een factor 22. Het inkomen per hoofd groeide met een factor 13 omdat het wereld-BBP met een factor 300 toenam. Daarentegen groeide de wereldbevolking gedurende de eerste duizend jaren van de Christelijke jaartelling slechts met een factor 1/6, terwijl in dezelfde periode het *per capita* inkomen niet veranderde.
- 2: In de periode van 1000 tot 1820 steeg het wereldinkomen per hoofd met slechts 50%. In deze periode nam de wereldbevolking evenwel met een factor 4 toe.
- 3: Vanaf 1820 is er dus sprake geweest van een zeer dynamische ontwikkeling van de wereldeconomie, waarbij het *per capita* inkomen met meer dan het achttvoudige en de wereldbevolking met meer dan het vijfvoudige toenamen.
- 4: Wordt echter de gemiddelde levensverwachting als welvaartindicator genomen, dan is in het voorbije millennium de wereld-welvaart toegenomen met een factor

'In 't voorleden ligt het heden, in het nu, wat worden zal'

1,75. De gemiddelde levensverwachting is namelijk met 175% gestegen van 24 jaren in het jaar 1000 naar 66 jaren op dit moment. Deze langere levensverwachting wordt grotendeels pas in de periode na 1820 gerealiseerd.

- 5: Qua plaats en qua tijd is het wereldgroeiproces ongelijk verlopen. De stijging in levensverwachting en inkomen was het snelst in West-Europa, Noord-Amerika, Australa-Azië en Japan. Reeds in 1820 kende dit gebied een tweemaal hoger inkomensniveau dan de rest van de wereld. Dus een verhouding van 2:1. In 1998 is deze verhouding opgelopen tot 7:1. Als men op dezelfde manier een vergelijking trekt tussen de Verenigde Staten (als 's werelds rijkste land) en Afrika (als 's werelds armste regio), dan komt de verhouding te liggen op 20:1. Bovendien stijgt deze verhouding nog steeds.

Dergelijke divergente ontwikkelingen zijn weliswaar ook elders dominant aanwezig in de wereldeconomie, maar dat betekent volgens Maddison niet dat zij onuitroeibaar zouden zijn. Kijk maar eens naar de herrijzende Aziatische landen, die tijdens de laatste vijftig jaren van het voorbije tweede millennium er in slaagden een significante inhaalslag te maken. Desalniettemin moet geconstateerd worden dat het groeiritme van de wereldeconomie sinds 1973 substantieel is vertraagd, ondanks het Aziatische succes.

De wereldeconomische ontwikkelingen in het voorbije millennium worden verklaard door drie interactieve processen:

- (a) de verovering van en vestiging in de schaars bevolkte wereldgebieden, waar vruchtbaar land en andere natuurlijke hulpbronnen relatief overvloedig aanwezig waren,
- (b) de internationale handel en kapitaalbewegingen en
- (c) de technologische en institutionele innovatie.

Aansluitend bij de hiervoor gemaakte opmerking over het substantieel vertraagde wereldgroeiritme sinds 1973, stelt Maddison dat de oorzaak ervan gezocht moet worden in een significant lagere technische ontwikkeling. Dat was allang bekend. Maar belangrijk is in dit verband auteur's uitspraak dat de 'New economy pundits find the notion of decelerating technical progress unacceptable and cite anecdotal or microeconomic evidence to argue otherwise. However, the impact of their technological revolution has not been apparent in the macroeconomic statistics until very recently, and I DO NOT SHARE THEIR EUPHORIC EXPECTATIONS'!

Maddison's magistrale studie kan als een momentum worden beschouwd in de bijna veertigjarige traditie van wetenschappelijke OESO-uitgaven. Bovendien kunnen de bijdragen aan de *ME-Themanummers: Marktwerking (delen 1 en 2)* een bijna alles omvattend referentiekader vinden in Maddison's nieuwste boek.